

Omwonenden van windmolens in Meeden zijn ten einde raad. Volgens huisarts Cornelis Pet doen mensen er alles aan om geraas en gebrom buiten te sluiten. De overlast leidt tot 'stress, boosheid en depressies'.

Edwin Timmer
Meeden

Patiënten van huisarts Cornelis Pet uit Meeden ontvluchten het Groningse lintdorp, op minder dan een kilometer afstand van het Windpark N33, wanneer ze maar kunnen. „Ik weet van meerdere personen dat ze regelmatig elders slapen”, zegt Pet. In een chaletje in Drenthe, bij familie of op een bootje in Friesland.

Sinds de ingebruikname van de eerste van in totaal 35 turbines in 2020 verzamelde de stichting Tegenwind N33 bijna achthonderd klachten. Veel van de klagers verschijnen bij Pet, de dorpsdokter sinds 1991, op het spreekuur. „Ik schat dat ruim een derde van de bevolking in Meeden hinder ervaart.”

Velen zijn ten einde raad. Pet: „De slapeloosheid leidt tot stress, boosheid, vermoeidheid en verhoogde niveaus van irritatie en alertheid. Ouders klagen over onhandelbare kinderen en leerachterstanden. Ik zie ruïnes, depressies en suïcidale neigingen. Maar ondanks alle noodkreten aan de politiek, verbetert er niets. Als arts voel ik me machteloos.” Als mens is hij soms 'woest'.

Zijn collega Sylvia van Manen uit Den Bosch constateerde in haar praktijk de afgelopen jaren eveneens de nodige klachten. „Duieligheid, migraine en een gevoel van onrust en angst”, formuleert ze. Nadat bij de wijk Engelen in 2020 vier hoge molens verschenen, besloot ze in de directe omgeving zelf een steekproef te doen. „Een derde van de bewoners lijkt ernstige hinder te ervaren.”

Ook dokter Van Manen ziet hoe omwonenden uit een vorm van zelfmedicatie hun eigen huis anders gebruiken. „Een patiënte gaat sinds de komst van de turbines niet meer met haar kinderen in de woonkamer zitten, maar in de keuken. Om het geluid en de slagschaduw te kunnen negeren.”

Verbolgen

Van Manen is daarom, net als collega's die zijn benaderd door deze krant, verbolgen over een recent Nivel-rapport, dat juist het tegenovergestelde beweert. Volgens het Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Gezondheidszorg stelden huisartsen tussen 2012 en 2021 niet vaker acute of chronische gezondheidsproblemen vast bij mensen die dichtbij windturbines wonen dan bij mensen verderop.

„Broddelwerk”, oordeelt voormalig huisarts en epidemioloog Dick Bijl over de studie Gezondheidsverkenning Windturbines. Het Nivel keek naar een verband tussen postcodege-

◀ Windturbines worden ook in de buurt van woonwijken gebouwd. Zoals hier op Voorne-Putten.

FOTOS ANP, ARIE KIEVIT EN ERIK VAN T'WOUT

Huisarts stellig: 'Omwonenden worden gillend gek van de windturbines'

Werkwijze overheid baart me zorgen. Het enige doel lijkt plaatsing van windparken

– Anneke Bodde, huisarts uit Denekamp

bieden en de codes waarmee huisartsen de diagnoses van hun patiënten registreren. „Methodologisch valt er veel op aan te merken. Je mag deze conclusie echt niet trekken”, zegt de wetenschappelijk adviseur van het artsencollectief Wind Wiki.

Toch stuurde de opdrachtgever, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport, de studie naar de Tweede Kamer. Voorstanders van windenergie op land reageerden enthousiast. Zo van: 'zie je wel, weinig aan de hand'. Voor de uitrol van het klimaatbeleid, en de wens om hernieuwbare energie op te wekken, zou het natuurlijk ook het beste zijn als gezondheidsproblemen een illusie blijken.

Maar volgens huisarts Anneke Bodde uit Denekamp lijden politici en bestuurders aan 'tunnelvisie'. „Het baart me grote zorgen hoe de overheid te werk gaat. Het enige doel lijkt plaatsing van windparken. Terwijl is bewezen dat voortdurend geluid een verhoogd risico geeft op hart- en vaatziekten. Toch pikt men alleen de gunstige studies eruit.”

De gebruikte ICPC-codes in de Nivel-studie zijn volgens Bodde, en

haar collega's, helemaal niet geschikt voor wetenschappelijke conclusies. „Klachten als angst of slaapproblemen, kan ik onder veel verschillende codes wegschrijven. Tegelijkertijd is het systeem niet gedetailleerd genoeg om aan te geven of een diagnose te maken heeft met overlast door windturbines.”

Nivel-studie

Ook Flevolandse huisarts Paul Kemps is niet blij met de Nivel-studie. Vroeger stonden windmolens in de agrarische gemeente Dronten ver af van de vier woonkernen. De afgelopen jaren verrezen er juist tientallen turbines van ruim 200 meter hoog, waarvan één rij vlak langs het dorp Swifterbant.

Het toont in een notendop wat volgens hem schort aan het rapport. „Het Nivel kijkt tien jaar terug. Maar in die tijd waren windmolens een stuk kleiner en stonden ze verder bij bewoning vandaan. Deze studie heeft geen enkele voorspellende waarde, noch voor wat er nu speelt”, waarschuwt de arts.

Kemps ervaart 'een algemeen beeld van onrust en onvrede' onder een

deel van zijn patiënten. „De één zegt er 'gek van te worden', anderen horen continu een brom in huis en weer anderen laten continu de luiken omlaag. De hinder is afschuwelijk en een oplossing is er niet. Ja, die turbines stilzetten. Maar dat gebeurt niet.”

Slaappillen

Slaappillen zijn geen uitweg. Want 'met verslaving raak je nog verder van huis', beamen ook zijn collega's. Maar een ontspannen wandeling in het dorpsbos lukt evenmin, klaagt Kemps. „Die kringen zouden ver van het dorp worden geplaatst, maar zijn uiteindelijk zonder inspraak langs de bosrand gezet.”

Epidemioloog Bijl noemt een ander kritiekpunt. „Viercijferige postcodegebieden zijn te groot om het effect te meten op burgers binnen een kilometer van windturbines. De afwijkingen verwateren in de rest van het gebied. Wil je echt goed onderzoek doen, dan moeten we huis-aan-huis enquêteren. En vergeet niet degenen die al verhuisd zijn als gevolg van de overlast.”

Christos Baliatsas, senior onderzoeker rampen en milieudreiging bij het Nivel, erkent desgevraagd de beperking van de postcodegebieden. Tegelijkertijd noemt hij de studie 'één van de grootste in de internationale literatuur qua steekproef en ook de meest uitvoerige wat betreft onderzochte gezondheidsproblemen'. Daarnaast is er, zeker in Nederland, nog amper epidemiologisch onderzoek gedaan naar effecten van windparken.

Dat de studie geen verband met ziektebeelden aantoonde, betekent volgens Baliatsas niet dat 'een impact op gezondheid helemaal uitgesloten moet worden'. „Wij hebben gezien dat een beperkt aantal symptomen zoals spanningshoofdpijn en depressieve gevoelens vaker voorkomen in de buurt van windturbines, vooral in de meer recente jaren van de studie.” Maar heel scherp is die uitkomst niet.

In Meeden houdt het gebrom ook

huisarts Pet zelf regelmatig uit zijn slaap. Toch wil hij daarop geen nadruk vestigen. „Ik wil geen oorzaak zijn van polarisatie binnen ons dorp. Ook de boeren, op wiens land de turbines zijn geplaatst, hebben dit van tevoren nooit kunnen weten.”

Artsencollectie Wind Wiki is een stichting en heeft geen leden. Kinderarts Simone Brands is bestuurslid en initiator van een eerdere brandbrief over windturbines en gezondheid die door meer dan honderd sympathiserende artsen werd ondertekend. Wind Wiki heeft de hoop gevestigd op nieuwe landelijke milieunormen voor windturbines die de regering moet vaststellen. De vorige bleken ondeugdelijk aldus het Europese Hof en zijn door de Raad van State aan de kant geschoven. Van Manen: „Wind Wiki adviseert afstands-normen van tien keer de masthoogte tot woonkernen, omdat grotere turbines meer laagfrequent geluid veroorzaken.”

Tot afgrijzen van epidemioloog Bijl gaan de voorlopige conceptregels, net als de oude, uit van een jaargemiddelde als maximale geluidsnorm.

„Dan is straks opnieuw elke geluidspiek toelaatbaar, want het middelt toch wel uit.” Pet formuleert het scherper. „Het is pure volksverlakerij en een moedwillige manier om gezondheidschade te veroorzaken. Volgens de wet mag je je naasten niets aandoen, maar voor de overheid geldt kennelijk iets anders.”

Volgens de wet mag je een ander niets aandoen. Voor de overheid geldt dat kennelijk niet

– Dick Bijl, epidemioloog

